

Heksenjacht in Soerendonk en Peelland (1595)

Zware tijden

In het jaar 1595 begon in Soerendonk een heuse heksenjacht. In deze tijden van armoede, oorlog (Tachtigjarige Oorlog), rondtrekkende bendes, mislukte oogsten, epidemieën en hongersnood zochten mensen naar zondebokken, die de oorzaak zouden zijn van al deze ellende. Vooral vrouwen van slechte reputatie werden als zondebok aangemerkt. Deze vrouwen werden er van verdacht dat ze hun ziel aan de duivel hadden verkocht. In Peelland waren het de lokale machthebbers, die een grote rol speelden in de vervolging en terechtstelling van ketters en heksen. Deze heksen werden ervan verdacht dat ze konden toveren in opdracht van de duivel. Deze gaf hun de opdracht om dood en verderf te zaaien. In de 16^e en 17^e eeuw geloofde menigeen dat heksen 's nachts door de lucht vlogen om deel te nemen aan duivelsfeesten.

Heksenjacht in Peelland

In Peelland (Cranendonck, Eindhoven, Leende, Heeze, Geldrop, Mierlo, Lierop, Asten en Someren) vonden 25 vrouwen de dood in 1595. Hun leven eindigde meestal op de brandstapel. Deze golf van vervolging in dit deel van het Brabantse land is een van de grootste die in de lage landen heeft plaats gevonden.

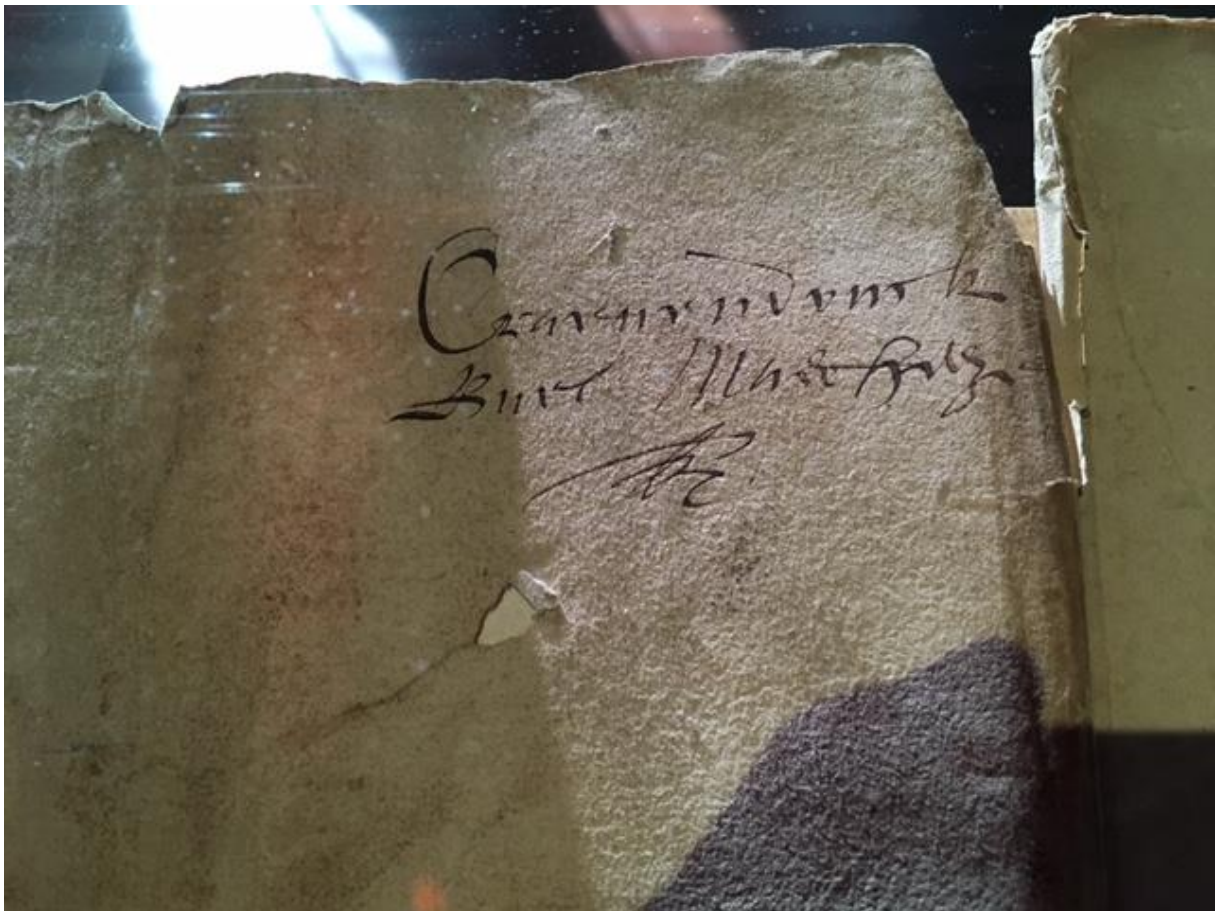
Cranendonck

Deze heksenjacht begon in 1595 in Soerendonk (Cranendonck), waar vijf vrouwen het slachtoffer werden:

Margriet Brycken
Heylken Brycken (12 jaar)
Jenneken inde Camer
(Verbrand op 6 juli 1595)

Anna van Os
(Gemarteld maar na drie weken vrijgelaten op 26 juli 1595)

Hendricxken Delyen, een vrouw uit Maarheeze werd ook verdacht van hekserij. Zij pleegde zelfmoord tijdens gevangenschap in het kasteel Cranendonck op 4 september 1595.

Opschrift van het processtuk uit 1595: Craenendonck Buel Maerheze

Het verhaal van Margriet en Heylken Brycken en Jenneken inde Camer

Margriet Brycken uit Soerendonk klaagde in juni 1595 bij de heer van Cranendonck (de hoogste gezagdrager) dat er in het dorp roddels over haar werden verspreid. Haar dorpsgenoot Frans Brechmans vertelde dat zij hem door haar toverkunsten schade had berokkend. Zij had ervoor gezorgd dat het graan op zijn zolder was bedorven. Maar slechts één getuige (een vrouw) bevestigde dat Frans haar een 'tovenares' had genoemd en hij komt vrij. Nu stond Margriet zelf in de volle aandacht en het bleek dat zij al lang een erg slechte naam had in het dorp. Zij werd ervan verdacht haar ziel aan de duivel te hebben verkocht en ook haar twaalfjarige dochter Heylken bij haar duivelse praktijken te betrekken.

Ook Heylken werd ondervraagd, hetgeen niet kinderachtig gebeurde. Zij vertelde verhalen dat haar moeder door het rookgat naar buiten vloog en heksenfeesten bezocht in Hamont, Midbuul en Leende. Zelf was ze daar ook aanwezig en zag op die feesten ook Jenneke inde Camer.

Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck'

<https://heemkundekringcranendonck.nl>

Er was geen weg meer terug voor Margriet en haar dochter Heylken. Via Roermond werd een beul besteld. Heylken bekende dat ze gemeenschap heeft gehad met haar 'boel' (vrijer) en zelfs een kind had gedood. Ze was erbij toen haar moeder en Jenneken hun heksenkunsten bedreven.

Margriet, Heylken en Jenneken bekenden (ongetwijfeld ook door de martelpraktijken) en belandden op 6 juli 1595 op de brandstapel.

Bronnen:

Johan Otten, Duivelskwartier 1595: heksen, heren en de dood in het vuur (Vantilt Nijmegen, 2015)

Website:

<https://historiek.net/heksen-hype-in-de-peel-bracht-in-23-vrouwen-op-brandstapel-1595/54878/>

In Kasteel Helmond is t/m 3 november 2019 de tentoonstelling 'Heksenjacht in Peelland' te zien. De tentoonstelling is gebaseerd op het boek Duivelskwartier (uit 2015). Hierin vertelt oud-journalist Johan Otten over een tot dan toe onderbelicht gebleven verhaal.

Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck'

<https://heemkundekringcranendonck.nl>